HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ליזקף נפשיה. אלמא יתפלל תפלה קלרה בלשון יחיד אלא בלשון רבים שממתין לו תפלתו בשמעתא: **עד כמה.** זמנה להתפלל: **עד פרסה.** אבל לא לאחר שהלך פרסה. וכה"ג מפרש עד כמה יבקש ליל שיהא צריך להתפלל עד פרסה אפי' אין לו ליל אלא עד פרסה אבל דרך פחות מפרסה אין צריך להתפלל תפלה זו: **רב אחא.** מאור עיניים הוה: **מהיות עוד אל תקרא רע.** הואיל ואני יכול להתפלל מעומד שהרי מצוותי עומדת אל תקרא רע להתפלל מהלך ואע"פ שמותר: **ולי אשר שבו אתם והתפללו.** שהרי אל התפלל בלוס מתפלת י"מ: **שאין דעתו מיושבת עליו.** שקשה עליו עכוב הדרך: **לוותן אם הרוחות.** לגד מרע שרגיל בדבעיון למימר תל שהכל פוגים בו: **אחורי בית הכפורת.** בעזרה היו י"ח אמה אלר מכותל בית קדשי הקדשים לכותל מערבי של עזרה והעומד שם מחזיר פניו לבית הכפורת למזרח: **הוו מקדמין.** קודם היוס: **בקרון וכספינה.** ג' בתרייתא וכי מטי לביתיה בעי למהדר לצלויי והלכתא הבינגנו מעומד תפלה קצרה בין מעומד בין מהלך: היה רוכב על החמור וכו': ת"ר [3]היה רוכב על החמור והגיע זמן תפלה אם יש לו מי שיאחז את חמורו ירד למטה ויתפלל ואם לאו ישב במקומו ויתפלל רבי אומר [4]בין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי: ת"ר [5]סומא ומי שאינו יכול לכוין את הרוחות יכוין לבו כנגד אביו שבשמים שנא' [1]והתפללו אל ה' היה [6]עומד בח"ל יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל שנא' [2]והתפללו אליך דרך ארצם היה עומד בארץ ישראל יכוין את לבו כנגד ירושלים שנאמר [1]והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת היה עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש שנאמר [3]והתפללו אל הבית הזה היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים שנאמר [4]והתפללו אל המקום הזה היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת [5]היה עומד אחורי בית הכפורת יראה עצמו כאילו לפני הכפורת נמצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב במערב מחזיר פניו למזרח מחזיר פניו לצפון בצפון מחזיר פניו לדרום נמצאו כל ישראל מכוונין את לבם למקום אחד א"ר אבין ואיתימא ר' אבינא מאי קראה [5]כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים בו: אבוה דשמואל ולוי [6]כי הוו בעו למיפק לאורחא הוו מקדמי וכי הוה מטי זמן ק"ש קרו כמאן כי האי תנא דתניא [7]השכים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגילה וקורא בה וכשיגיע זמן ק"ש קורא השכים לישב בקרון או בספינה מתפלל וכשיגיע זמן ק"ש קורא רשב"א אומר בין כך ובין כך קורא ק"ש ומתפלל כדי שיסמוך גאולה לתפלה במאי קמיפלגי [7]מר סבר תפלה מעומד עדיף ומר סבר מסמך גאולה לתפלה עדיף מרימר ומר זוטרא הוו מכנפי בי עשרה בשבתא דרגלא ומצלו והדר נפקא לפרקא רב אשי מצלי בהדי צבורא ביחיד מיושב כי הוה אתי לביתיה הדר ומצלי מעומד אמרי ליה רבנן ולעביד מר כמרימר ומר זוטרא אמר להו טריחא לי מלתא ולעביד מר כאבוה דשמואל ולוי אמר להו לא חזינא להו לרבנן קשישי מינן דעבדי הכי: **מתני'** ר' אלעזר בן עזריה אומר אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר וחכ"א [2]בחבר עיר ושלא בחבר עיר ר' יהודה אומר משמו כל מקום שיש שם חבר עיר יחיד פטור מתפלת המוספין: **גמ'** ר' יהודה היינו ת"ק איבא ביניהו יחיד שלא בחבר עיר ת"ק סבר פטור ור' יהודה סבר חייב א"ר הונא בר חיננא אמר ר' חייא בר רב הלכה כר' יהודה שאמר משום ראב"ע א"ל רב חייא בר אבין שפיר קאמרת דאמר שמואל מימי לא מצלינא צלותא דמוספין ביחיד בנהרדעא

והיכי מצלי לה. מתפלת הדרך קאי ורב אמר אפי' מהלך וקי"ל כרב אמר[8] ומיהו במוספ' פסק ר"י יוסף כרב מתפלת הדרך ואין לו להפסיק פי' דרב מתפלת עדיפא ליה טפי: **מאי איבא בין הבינונו לתפלה קצרה.** תימה לימא דליכא בינייהו אלא בתפלה קלרה אינו מתפלל מעומד אלא במקום סכנה והבינונו מתפלל מפילו אינו במקום סכנה וי"ל דהכי קאי נעני אמי בינייהו כל ג' במקומו תפלה קלרה במקום סכנה והבינונו אינו במקום סכנה: **הלכה כרבי.** אינו ירד למטה ואפי' אינו במקום סכנה ואפילו במהלך מתפלל ואינו צריך להחזיר פניו כנגד ירושלים[9]:

היה עומד בח"ל יכוין כנגד ארץ ישראל. וע"ג נדו לתפניו קאי כדקתני סיפא היה עומד במזרח מחזיר פניו למערב:

להלפיות תל שכל פיות פונים בו. וכהן שמעתתא קי"ל וכן מסקינן בגמ' יחפור (ב"ב כה:) דקתמר אמון דקיימיתון לפתוח ד"א מדליתו ואם כהני אמרתי לעיל (שם) דפליגי אי הסקינה במזרח או במערב עכשיו אנו במערבה של ר"י עד כן אנו פונין למזרח:

אבוה דשמואל ולוי הוו מקדמי ומצלו. פירש רש"י קושי עמוד השחר דיום הוא, ולא היו יולאין בו כלל [6] דעדיין אינו יום לכך נראה כפי' ר"ח דמשעלה עמוד השחר קאמר והוו מקדמי קודם סוף המזרח קאמר ועדיין אינו עיקר זמן תפלה: **מסמך גאולה לתפלה עדיף.** מלהתפלל מעומד והכי פסקי בה"ג הלכה כר"ש בן אלעזר ומשמע דיש ברכות מותר להתפלל בדרך במהלך ואין לריך לעמוד ות"ח ומ"ש מהבינונו דמסקינן לעיל דמעומד דוקא וי"ל דשאני הבינונו שהיו קלרה ואין כאן בטול דרך כ"כ כמו בי"ח ברכות ועוד פירש הר"ם דהכא כי הדר לביתיה מצלי מעומד כדאמרינן בסמוך רב אחא מצלי בהדי צבורא ביחיד עדיף מיובד בתי קדשי הקדשים שנאמר [4]והתפללו אל המקום הזה היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת [5]היה עומד אחורי בית הכפורת יראה עצמו כאילו לפני הכפורת נמצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב

ס"ג

ג) [נ"ק פס:], ב) תוספתא פ"ג ה"ט, ג) תוספתא פ"ג הט"ז, ד) תוספתא פ"ג ה"י"ט.

תורה אור השלם

1. כִּי יֵצֵא עַמָּךְ לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשָּׁלְחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֶל יְיָ דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִתִי לִשְׁמֶךָ:
מלכים א ח מד

2. וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל לְבָבָם וּבְכָל נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר שָׁבוּ אֹתָם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבוֹתָם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ:
מלכים א ח מח

3. וְגַם אֶל הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְיָדְךָ הַחֲזָקָה וּזְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה וּבָאוּ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה:
דברי הימים ב ו לב

4. בְּהַעֲצֹר שָׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ לָךְ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת שְׁמֶךָ וּמֵחַטָּאתָם יָשׁוּבוּן כִּי תְעַנֵּם:
מלכים א ח לה

5. כְּמִגְדָּל דָּוִיד צַוָּארֶךָ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים:
שיר השירים ד ד

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה מסוס וכו' לפ היו יוצאין כלל בתפלה דיום כיון דעדיין אינו יום:

גליון הש"ס

גמ' היה עומד אחורי בית הכפורת. עי' נרניגיו יומס פ"ק דף ו' ע"א ובפ' קמלה דף ס' ע"ב: רש"י ד"ה בשבתא דרגלא וכו' ועצרת. עי' לעיל י"ז ע"ב ברש"י ד"ה שמחת ומוס' שם ד"ה מני זימני:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"י הוסיף, ואיהו נמי לא עביד עובדא כר"ח אלא משום מהיות טוב וכו' שבלאו הכי היה לו לעמוד להמתין לר"ח. ב. בתוס' ר"י הוסיף. כיון שהולך רכוב על בהמתו שהולך לצרכו. ג. בתוס' ר"י הוסיף. דאפי' ר' אשי דבסמוך לא פליג עלייהו אלא לא חזינן לרבנן קשישי הוא דקאמר.

רב נסים גאון

אמר ליה אוקמן לדידי נמי ואצלי מהיות טוב אל תקרא רע. התם בבבא קמא בפרק מרובה (ד' פט) אמרינן מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדתניא הרי שפלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לו לפלוני ומה הבריות מזיקות אותו עליו הכתוב אומר מהיות טוב אל תקרא רע ומתחזין מהיות טוב אל תקרא רע קרא הוא ומתרצי' אין כתיב כי האי גוונא (משלי ג) אל תמנע טוב מבעליו:

רבינו חננאל

אימת מצלי אמר רבי יעקב אמר רב חסדא משעה שמהלך בדרך. עד כמה, פי' עד כמה ילך ויתפלל. אמר רבי יעקב אמר רב חסדא אפילו אין דעתו לילך עד פרסה, יתפלל תפילת הדרך, וכל שכן יותר. אבל פחות לא. רבי אומר בין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו. פי' אם ירד. אבוה דשמואל ולוי כי הוו בעי למיפק לאורחא הוו מקדמי ומצלי. משעלה עמוד השחר דיום הוא, ולא הגיע זמן תפלה עדיין, שלא הגיע הנץ החמה, דס"ל דתפלה מעומד כרבנן דרשב"א דבסמוך, אבל מבעוד לילה אין לו להקדים ולהתפלל. ואבוה דשמואל ולוי הוו דעבדי כתנא קמא, וכי הוו בעו למיפק מעומד קודם שיחזיקו בדרך, ולא הוו קרו קריאת שמע, כי מטי זמן קריאת שמע קרו ק"ש. וקיימא לן כתנא קמא דהא אבוה דשמואל ולוי עבדו כותיה ומעשה רב. ור' שמעון בן אלעזר דאמר מיסמך גאולה לתפלה עדיף, ויתפלל מיושב כדי שיסמוך גאולה לתפלה, יחיד הוא, ולא אשכחן מאן דעבד כותיה. ורב אשי דאמר לא חזינא לרבנן קשישי דעבדי כי הא דאבוה דשמואל ולוי, לא אמר דלית הלכתא כוותייהו, אלא לא חזינא מאן דעבד הכי ואחמורי הוא דאחמיר אנפשיה.

מתני': ר"א בן עזריה אומר אין תפלת המוספין נהגת אלא בחבר עיר. פי' אין תפלת המוספין נהגת אלא בחבר עיר, אין יחיד רשאי להתפלל תפלת מוספין כל עיקר, שאין תפלת מוספין נוהגת אלא בחבר עיר, בצבור והוא חבר עיר. פי' מקום שמתחברין בני העיר ומתפללין. ר' יהודה אומר משמו כל מקום שיש חבר עיר היחיד פטור מתפלת המוספין, אין שם צבור מתפללין תפלת המוספין, היחיד חייב בתפלת המוספין, וזה פי' יחיד שלא בחבר עיר איכא ביניהו. וקיימא לן דאפילו יחיד היכא דאיכא חבר עיר חייב בתפלת המוספין, דהא אמר ר' יוחנן אני ראיתי את ר' ינאי דצלי והדר צלי, ואוקימנא דהא צלותא שניה מוסף צלי, ואע"ג דהוה תמן חבר עיר, דאמר חזי מאן דמסהדי עלייה, כלומר ר' יוחנן מעיד עליו שנתברר לו שתפלת המוסף התפלל, מפני שבשבתות וימים טובים תפלת שחרית קצרה ותפלת המוספין ארוכה, ובמועד ובראשי חדשים של שחרית ארוכה ושל מוספין קצרה ממנה, ואין אדם כר' יוחנן טרוח בכך.

ם א ב טוס"ע ס"ם סי' קי סעיף ז:
בא ג טוס"ע שם סעיף ד:
סב ד ה מיי' פ"ג מהל' תפלה ה"ג [וסמ"ג] טוס"ע שם סעיף ג ג:
סג ו מיי' פ"ג שם הלכה ג ופ"ו מיי' פ"ח סה"ת סעיף ד:
סד ז מיי' שם הלכה ג טוס"ע שם סעיף ג:
סה ח מיי' שם הלכה ג טוס"ע שם סעיף ה:
סו ט י נמיי' פ"ג שם הל' ז] טוס"ע סי"ח סי' פט סעיף ח ונסי' לד סעיף יח):
סז כ טוס"ע סי"ח סי' רפו סעיף ב: